

Voor het betalen van spelers is zwart geld de norm in het amateurvoetbal in Noord-Nederland. Daarnaast vermoedt een aantal clubs criminele invloeden rondom de velden, blijkt uit onderzoek van deze krant.

Zwartgeldcultuur in het amateurvoetbal

TEKST REON BOERINGA
ILLUSTRATIES JOB VAN DER MOLEN

Eén op de drie voetbalclubs zegt een vereniging te kunnen aanwijzen waarvan hij denkt dat er zwart wordt betaald. Eén op de acht clubs zegt zo'n club met volledige zekerheid te kunnen aanwijzen. 70 procent van de clubs pleit voor strikter toezicht van de Koninklijke Nederlandse Voetbalbond (KNVB) op zwarte betalingen.

Zwart geld is geld dat wordt verdiend of verkregen zonder dat het wordt opgegeven aan de belastingdienst. Het is dus inkomen waarover geen belasting wordt betaald, en het wordt vaak in contanten bewaard of uitgegeven om sporen te vermijden.

Aanleiding voor het onderzoek van deze krant zijn signalen over criminele ondermijning in het amateurvoetbal. In 2022 concludeerde onderzoeksinstituut Bureau Beke dat één op de zes verenigingen daarvoor gevoelig is.

Ook bij de KNVB staat dit probleem op de radar. Online meldt de bond: 'Ondermijning binnen onze samenleving wordt een steeds groter probleem. Ook het voetbal wordt door criminelen ondermijnd en daarmee de maatschappelijke kracht van voetbal. Daar maakt de

KNVB zich zorgen over.' Van criminele ondermijning is sprake als de grenzen tussen de onderwereld en bovenwereld vervagen. Criminelen kunnen bijvoorbeeld een positie verwerven in legale, maatschappelijke structuren zoals een voetbalvereniging. Daarin kunnen zij actief zijn als bestuurder of sponsor.

Deze rol kan als dekmantel fungeren voor hun criminele activiteiten, of ze kunnen hun illegaal verkregen geld in de vereniging stoppen. Als de club daardoor successen boekt, stralen die positief op criminele donateurs af. Op die manier kan een voetbalvereniging bijdragen aan de toename van de maatschappelijke status van een crimineel. Deze processen ontstaan vaak sluipenderwijs, soms buiten medeweten van andere bestuursleden en sponsors om.

Om zicht te krijgen op dit thema verstuurde deze krant een enquête aan bijna vierhonderd amateurclubs in Drenthe, Friesland en Groningen. 108 clubs vulden de vragenlijst in. Het gros daarvan koos ervoor om anoniem te blijven.

UITBETALEN MET EEN ENVELOP

Voor ambitieuze clubs die hogerop willen is het tegen betaling aantrekken van spelers het ideale middel om tot snelle prestaties te komen. Bijna de helft van de ondervraagde ama-

teurclubs denkt dat er in de competitie waarin zij spelen betaald wordt, variërend van enkele clubs tot meer dan de helft.

De vermoedens over de hoeveelheid betalende clubs in een competitie hangen sterk samen met het speelniveau; hoe hoger de klasse hoe groter de vermoedens over het aantal betalende clubs. De clubs die aangeven dat er volgens hen niet betaald wordt, spelen vrijwel allemaal in een lagere klasse.

Betalingen aan spelers zijn toegestaan in het amateurvoetbal, zolang er maar aan de regels van de KNVB wordt voldaan. Legale, ‘witte’ manieren van betalen zijn bijvoorbeeld een onkosten- of vrijwilligersvergoeding, of een bij de bond geregistreerd contract.

Alleen worden die regels bepaald niet strikt nageleefd. Slechts 5 procent van de ondervraagde clubs denkt dat er hoofdzakelijk wit wordt betaald in het amateurvoetbal. Ruim een derde geeft juist aan dat het zwart geld is wat de klok slaat. Ongeveer de helft geeft aan het niet te weten.

Een op de drie clubs zegt op basis van vermoedens een club te kunnen aanwijzen waar zwart wordt betaald. Een op de acht clubs zegt dat zelfs met zekerheid te kunnen doen. Eén bestuurder geeft in de enquête aan „meerdere namen” te kennen van verenigingen „die spelers met een envelop uitbetalen.”

Dergelijke zwarte betalingen zijn een risicofactor voor criminele ondermijning, zegt Joey Wolsink van Bureau Beke. „Naar mijn mening moeten clubs nastreven geen enkele betaling cash te ontvangen, omdat niet altijd bekend is of de sponsor het geld op rechtmatige wijze heeft verkregen.”

De zwartgeldcultuur in het amateurvoetbal is omgeven door stilzwijgen. ‘Iedereen weet dat het gebeurt, behalve de KNVB en de fiscus’, merkt een clubbestuurder op.

GEHEIMZINNIG

Hoe gaan zwarte betalingen in hun werk? Op voorwaarde van anonimiteit sprak deze krant met een speler die bij meerdere noordelijke clubs zwart is betaald. „Er zijn clubs waar dat heel open gaat. Daar worden de envelopjes bij wijze van spreken uitgedeeld in de kleedkamer.”

Alleen gebeurt het volgens hem meestal achter gesloten deuren. Om pottenkijkers te vermijden, maar ook om scheve gezichten binnen het elftal te voorkomen, want bij veel clubs zijn de betalingen slechts weggelegd voor de sterspelers. Bovendien is de inhoud van de envelopjes niet gelijk.

„Bij één club was de afspraak dat je een keer in de maand langs een bepaald adres moest rijden. Daar had de geldschieteur zijn zaak. Dan belde je aan, kreeg je je centen en weg was je weer.”

Dan zijn er volgens hem ook nog clubs die het betalen creatiever oplossen. Spelers worden dan niet op de loonlijst van de club geplaatst, maar op die van een sponsor. Die maakt hun maandelijks een salaris over, zonder dat zij daadwerkelijk werkzaamheden voor het bedrijf verrichten.

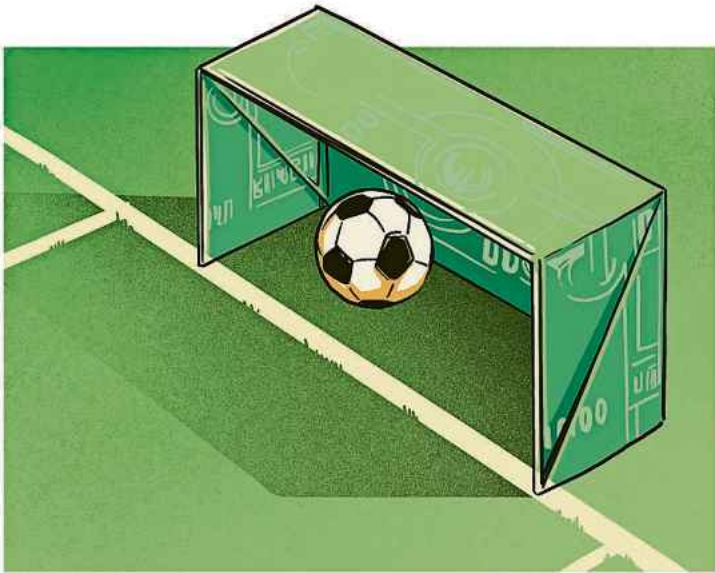
Ook spreekt hij van clubs die twee geldstromen naast elkaar hebben lopen. Op papier heeft de club alles dan ‘wit’ geregeld voor de KNVB en fiscus, terwijl er daarnaast ‘zwart’ contant wordt bijbetaald.

Volgens onze bron is de zwartgeldcultuur in het amateurvoetbal hardnekkig. „Als een club ambities heeft en goede spelers wil aantrekken, dan moet er wat tegenover staan. Er zijn spelers die geen interesse hebben als een club alleen ‘wit’ betaalt.”

Heeft hij weleens stilgestaan bij de morele kant van het verhaal? „Is het moreel juist? Dat weet ik niet. Ik heb er wel van geprofiteerd, dat weet ik wel.”

ALARMBELLEN

Bijna 70 procent van de clubs heeft bezwaar tegen betalingen in het amateurvoetbal. Volgens hen gaat betalen in tegen de principes van de amateursport en zorgt het voor een ongelijk speelveld.

Drie van de vier clubs vinden bovendien dat de KNVB strikter moet toezien op zwarte betalingen, al zien veel clubs wel in dat de mogelijkheden van de bond beperkt zijn. Een bestuurder stelt: ‘De alarmbellen bij de KNVB zouden wel af mogen gaan als je ziet hoe sommige kleine clubs meerdere jaren op rij promoveren.’

De KNVB laat in een reactie weten komend seizoen strenger te gaan kijken naar betalingen in het amateurvoetbal. De bond wil bijvoorbeeld meer zicht krijgen op partijen die financieel betrokken zijn bij een amateurclub. Daarom moeten bestuurders van zogenaamde steunstichtingen vanaf komend seizoen lid zijn van de KNVB. Ook komt de bond met richtlijnen voor financiële informatie die clubs bij de bond moeten aanleveren.

Een KNVB-woordvoerder zegt: „We pakken dit serieus aan. Bij signalen van zwarte betalingen kan onze onafhankelijke onderzoekscommissie integriteit onderzoek doen. Als daaruit blijkt dat regels zijn overtreden, volgt tuchtrechtelijk optreden.”

CRIMINELEN

Betalingen met zwart geld zijn volgens Bureau Beke een risico-indicator voor criminele ondermijning. Bijvoorbeeld wanneer een geldschieteur invloed op het clubbeleid verkrijgt.

Hoe herken je criminele ondermijning? Bureau Beke onderscheidt een aantal signalen die samenhangen met de sportieve prestaties van een vereniging. Veel promoties in korte tijd, bijvoorbeeld: „Dat is een signaal om de geldstromen binnen de club nader te bekijken, omdat er mogelijk met zwart geld wordt betaald.”

Een signaal is ook een club die veel ‘broodvoetballers’ heeft die relatief ver van de vereniging wonen. Daarnaast noemt Bureau Beke spelers die samen met sponsors naar een andere vereniging gaan.

Landelijk is volgens Bureau Beke dus één op de zes clubs gevoelig voor ondermijning. In het onderzoek van deze krant geeft liefst één op de drie noordelijke clubs aan vermoedens te hebben van criminele ondermijning bij competitiegenoten of clubs in de directe omgeving. Eén op de vijf clubs zegt vermoedens te hebben van clubs waar criminelen invloed op het beleid hebben.

Volgens Beke-onderzoeker Joey Wolsink zijn dat hoge percentages, maar hij plaatst wel een nuance: „Mogelijk doelen meerdere clubs op dezelfde vereniging.”

WEERBAARHEID

4 procent van de noordelijke clubs zegt concrete voorbeelden te kennen van criminele ondermijning in hun competitie of omgeving. Dat percentage past in het landelijke beeld van Bureau Beke.

Bij ruim 3 procent van de clubs noemen zij de kans op ondermijning ‘zeer waarschijnlijk’.

Wat kunnen clubs zelf doen om het risico op criminele ondermijning tegen te gaan? Accepteer in elk geval geen sponsors die cash betalen, zegt Wolsink. „Door dat in geen enkel geval te accepteren, kan een preventieve werking uitgaan naar sponsors die met onrechtmatig verdiend geld de vereniging hadden willen gaan sponsors in de toekomst.”

Uit de enquête blijkt dat negen van de tien ondervraagde clubs zeggen cashbetalingen niet toe te staan. Dat staat in contrast met de vele vermoedens over zwart geld die clubs tegelijkertijd uitspreken, hoewel natuurlijk niet elke cashbetaling per definitie zwart is.

Volgens Wolsink is deze tegenstelling mogelijk te verklaren doordat de enquête vooral is ingevuld door clubs die zich zorgen maken over zwart geld, terwijl clubs die daadwerkelijk met zwart geld te maken hebben het onderzoek vaker hebben laten lopen.

Dat negen van de tien ondervraagde clubs cash niet toestaan noemt Wolsink „erg positief”. Hij vervolgt: „Uit onderzoek van Bureau Beke bleek namelijk dat een deel van de amateurverenigingen moeite heeft met het vinden van voldoende sponsors. Daardoor is het verleidelijk om in zee te gaan met een sponsor met veel geld, zonder te controleren wie de sponsor is en waar het geld vandaan komt.”

Ook is zijn advies om een potentiële nieuwe sponsor vooraf goed door te lichten. Iets meer dan de helft van de clubs geeft aan dit te doen. 10 procent van de clubs geeft aan weleens een sponsor te hebben geweigerd na een dergelijke achtergrondcheck.

‘Wij hebben een sponsor geweigerd omdat wij het vermoeden hadden dat het geld ‘verdiend’ was door middel van fraude’, aldus een clubbestuurder. Een andere vereniging weigerde een sponsor die alleen cash wilde betalen. ‘Een dusdanig hoog bedrag vonden wij niet koosjer.’

ONTWRICHTEND

De KNVB is bezorgd over de uitkomsten van het onderzoek van deze krant. „Ondermijning is een toenemend maatschappelijk probleem en komt op alle plekken in de samenleving voor. Voor de KNVB is ondermijning in het amateurvoetbal een serieus onderwerp. Ook eerdere onderzoeken hebben aangetoond dat er risico’s bestaan op criminele inmenging”, aldus een KNVB-woordvoerder.

„De KNVB is een voetbalbond en heeft maar beperkte mogelijkheden en bevoegdheden op het gebied van opsporing, maar we proberen wel om de controle op naleving van regels aan te scherpen. Onze inspanningen zijn gericht op het voorkomen en terugdringen van ondermijning. Dat doen we onder andere door verenigingen goed voor te lichten, bewust te maken van de risico’s en waar nodig de samenwerking te zoeken met gemeenten en opsporingsinstanties.”

Ondermijning in de praktijk

Tussen 2005 en 2010 promoveert Young Boys uit Haarlem van het laagste niveau naar de Hoofdklasse. In 2011 doet de politie een inval bij de club, die een dekmantel was voor een criminele organisatie die actief was in de drugs-handel en illegaal gokken. De club wordt in 2012 opgeheven. OFC uit het Noord-Hollandse Oostzaan komt begin deze eeuw uit in de laagste klasse. Tussen 2008 en 2016 klimt de club dankzij zes promoties op naar de landelijke amateurtop. In 2016 valt de FIOD binnen bij de club. Een sponsor en bestuurslid worden opgepakt met de verdenking van witwassen.